

УДК 353.332

Черніченко Г.О.,

доктор економічних наук, професор, професор кафедри раціонального природокористування та охорони навколишнього середовища

Мітюшкіна Х.С.,

кандидат економічних наук, доцент, в.о. завідувача кафедри раціонального природокористування та охорони навколишнього середовища

НЕОБХІДНІСТЬ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ЯК СКЛАДОВОЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Протягом останніх років ще більш очевидним стало, що проблеми раціонального природокористування, охорони навколишнього середовища та економіки взаємопов'язані: економічне зростання не повинно супроводжуватись руйнуванням та виснаженням навколишнього природного середовища. Без урахування та виконання цієї вимоги неможливо забезпечити сталий економічний розвиток держави.

Технічний та економічний розвиток не повинен суперечити інтересам навколишнього середовища. Еколого-економічне регулювання має будуватись так, щоб виробник був економічно зацікавлений у ресурсозберігаючих технологіях, а вимоги підтримки сприятливого довкілля не повинні означати згортання виробництва. Вони, навпаки, повинні стимулювати розвиток нових ресурсозберігаючих технологій та ідей.

Еколого-економічне регулювання має поєднувати рішення, що технологічно реалізуються, економічно можливі, соціально бажані, екологічно безпечні. Забруднення не повинно бути дешевшим, ніж його попередження. Екологізація промислового виробництва є ключовим та найбільш дієвим заходом екологічного регулювання. Досвід впровадження екологізаційних заходів на прикладі металургійної галузі міста Маріуполь свідчать про їх недостатньою кількість та ефективність (таблиця 1).

**Таблиця 1. Вуглецева інтенсивність металургійних підприємств м.
Маріуполя
за 2013-2020 роки**

Найменування показника	Річні показники							
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
«МК «АЗОВСТАЛЬ»								
Виробництво сталі, тис. т	4469	3600	3207	3706	4267	4086	4016	4194
Викиди в атмосферу, тис. т	84,98	76,33	69,10	78,06	91,39	88,77	81,4	84,32
Вуглецева інтенсивність, т викидів /т сталі	0,019	0,021	0,022	0,021	0,021	0,022	0,02	0,02
«ММК ім. Ілліча»								
Виробництво сталі, тис. т.	5044	3546	2646	2737	3097	3242	3562	4074

Викиди атмосфери, тис.т.	245,45	-	179,44	178,14	195,56	226,61	247,32	254,1
Вуглецева інтенсивність, т викидів /т сталі	0,049	-	0,068	0,065	0,06	0,070	0,069	0,062

*Розраховано автором за даними джерел 1,2,3

Звісно, що така концентрація промисловості й масштаби виробництва не могли не погіршувати стан навколишнього природного середовища. Приблизно така ситуація спостерігається і на інших підприємствах галузі. Проте необхідно зазначити, що багато роботи вже проведено й багато заплановано на період до 2025 року. Відтак, щоб зберегти природний баланс і звести до мінімуму шкідливий вплив металургії на навколишнє середовище, підприємствам необхідно в найкоротші терміни вирішити безліч екологічних завдань, серед яких :

- оцінка реального стану навколишнього середовища;
- визначення шляхів зниження негативного впливу на природу і здоров'я людини;
- реконструкція і виробництва з урахуванням вимог природоохоронного законодавства і громадської думки;
- впровадження та застосування екологічно чистих технологій;
- створення системи управління навколишнім середовищем таким чином, щоб витрати на екологізацію не приносили збитки.

Екологізацію підприємств гірничо-металургійного комплексу необхідно проводити у кількох напрямках:

- по-перше, екологізація процесів надрокористування (підвищення ступеня видобування корисних копалин, комплексна переробка, скорочення втрат ресурсів при транспортуванні і, особливо, при первинній переробці);
- по-друге, екологізація об'єктів споживання, які втратили свою споживчу вартість з точки зору їх подальшої утилізації (утилізація всіх компонентів сировини, що видобувається, використання відходів промислового характеру);
- по-третє, безпосереднє використання суспільством навколишнього середовища (рекультивация земель, створення екологічної інфраструктури, скорочення викидів, скидів тощо).

Враховуючи досвід розвинутих країн світу (Японії, Німеччини, Фінляндії тощо) щодо нейтралізації негативного впливу технологій на навколишнє середовище, доцільним є використання таких основних напрямків механізму екологізації:

- відстрочка від сплати податків і пільгове оподаткування надрокористувачів, що переробляють техногенні мінеральні утворення при одночасному посиленні екологічних платежів;
- пільгове кредитування під лізинг природоохоронного обладнання;
- екологічно орієнтована політика субсидій;
- патентне забезпечення надрокористувачів з метою впровадження нової техніки і технологій;
- коригування діяльності з передачі прав надрокористування.

Отже, необхідність продовження екологізації вітчизняного металургійного виробництва є більш ніж очевидною. Забруднення навколишнього середовища призводить до неможливості проживання в окремих регіонах, збільшенню частки хворих та показників смертності. В Україні щорічно скидається велика кількість забруднюючих речовин, більшість з яких є результатом діяльності застарілих промислових технологій, неефективного виробництва та нерационального природокористування в цілому.

Література:

1. Регіональні доповіді про стан навколишнього природного середовища в Донецькій області за 2013-2020рр. URL: <https://ecology.donoda.gov.ua>
2. GMK Center URL: <https://gmk.center/manufacturer/mk-azovstal/>
3. GMK Center URL: <https://gmk.center/manufacturer/mmk-im-ilicha/>
4. Мітюшкіна Х.С. Теорія і практика екологізації міжрегіонального співробітництва / Х.С. Мітюшкіна // Вісник МДУ. Серія: Економіка. – 2016. – Випуск 12. – С. 142-152.